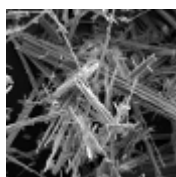

Odborné stanovisko k propagačnému textu dokumentárneho filmu „Azbest - biela smrť“

Jesenák Karol · Prírodné vedy

19.11.2014

V októbri roku 2014 odvysielala v repríze naša verejnoprávna televízia dokumentárny film o azbeste. Jednalo sa o prevzatý nemecký film s pôvodným názvom „Asbest - ein Schadstoff kehrt zurück“ (Azbest - škodlivá látka sa vracia). Film bol natočený v roku 2009 a jeho hlavným cieľom bolo poukázať na problém ťažby azbestu v Kanade a Číne, na pretrvávajúci dovoz azbestu do Európy a na zdravotné riziká spojené s ťažbou, výrobou a použitím azbestu. Cieľom tohto príspevku je upozorniť na závažné odborné chyby vyskytujúce sa v oficiálnom texte distribútora tohto filmu, ktorý predstavoval hlavnú informáciu RTVS o obsahovom zameraní tohto filmu.

Dôvody pre zverejnenie stanoviska

Existovalo niekoľko vážnych dôvodov pre zaujatie tohto stanoviska. Primárnym dôvodom bolo, že tento text obsahuje niekoľko úplne mýlnych tvrdení, ktoré sú navyše aj v rozpore s informáciami, ktoré sa možno dozvedieť z tohto dokumentárneho filmu. Ďalším dôvodom bola skutočnosť, že tento text sa stal pre mnohých, ktorí sa rozhodli tento film ignorovať, jedinou, a zároveň aj veľmi mätúcou informáciou o azbeste. Tiež bolo možné sa právom domnievať, že posolstvo tohto textu sa stane najdôležitejšou odbornou informáciou o azbeste aj pre značnú časť divákov tohto filmu. Poslednou významnou motiváciou pre napísanie tohto stanoviska bola značná popularita tohto textu, ktorá je dôsledkom jeho zaradenia do obsahu veľkého počtu internetových stránok. Táto situácia pretrváva dodnes.

Stanovisko

Kópiu uvedeného textu z internetovej stránky RTVS ukazuje obr. 1. V texte možno identifikovať tieto pozoruhodné tvrdenia:

1. azbestom sa možno otráviť,
2. azbest je jedovatá látka,
3. azbestom sa dá nakaziť (autorke filmu hrozila nákaza azbestom) a
4. azbest slúži ako protipožiarna ochrana budov.

Obr. 1. Fragment internetovej stránky RTVS, s textom komentujúcim filmový dokument „Azbest – biela smrť“, ktorý bol vysielaný v októbri roku 2014. (Zdroj: <http://www.rtv.sk/televizia/program/detail/4395/azbest-biela-smrť>)

Prvé tri informácie možno hodnotiť ako úplne nesprávne, pretože azbesty neobsahujú žiadne toxické látky. Ich hlavnou zložkou sú rôzne silikátové minerály tvorené najmä prvkami kremíka, kyslíka, hliníka, vápnika, horčíka, železa a sodíka. Všetky zdravotné riziká spojené s azbestom súvisia s vláknitým alebo ihličkovitým tvarom týchto minerálov, ich veľmi malým priemerom, morfológiou a fyzikálno-chemickým charakterom ich lomových plôch, a zároveň ich veľmi nízkou rozpustnosťou v telesných tekutinách (teda úplne opačne ako u jedov). Výsledkom kombinácie týchto vlastností je veľmi obmedzená schopnosť organizmu vylučovať tieto minerály, vďaka čomu trvale poškodzujú rôzne tkanivá, zväčša však tkanivá pľúc a zažívacieho traktu.

Absurdné tvrdenie, že azbestom sa možno nakaziť, stojí za pozornosť najmä preto, že jeho autor nemá ani poňatie o príčinách nákazlivých chorôb. To, že v súčasnosti ešte niekto „nezaregistroval“, že príčinou nákaz sú baktérie alebo vírusy, je naozaj pozoruhodné. Tvrdenia o jedovatosti a nákazlivosti azbestu v uvedenom texte hovoria mimo iné o tom, že autor tohto textu film pravdepodobne vôbec nevidel.

Poznámka k poslednému tvrdeniu. Protipožiarna ochrana budov je výnimočnou aplikáciou azbestu, a preto ju uvádzať ako jedinú, je úplne chybné: to, že azbest je nehorľavý materiál, neznamená, že musí slúžiť ako protipožiarna ochrana budov. Typickým využitím azbestu sú azbestocementové stavebné dielce, reprezentované predovšetkým strešnými krytinami a rôznymi dutými profilmi pre kanalizačné a vzduchotechnické potrubia. Všetky iné, sú z hľadiska hmotnostného množstva ich výroby (v porovnaní s uvedenými aplikáciami), úplne bezvýznamné.

Záver

Odvysielanie uvedeného dokumentárneho filmu o azbeste možno hodnotiť vcelku pozitívne. Ostáva však otázkou, aké ponaučenia (mimo všeobecného strachu pred azbestom) priniesol tento film pre bežného slovenského diváka. Čo sa týka komentovaného textu, možno ho hodnotiť ako úplne nekompetentný, pričom značným spôsobom devaluje mnohé pozitíva uvedeného filmu. Autorovi tohto textu nie je známe, do akej miery môže naša verejnoprávna televízia zasahovať do oficiálnych textov distribútorov filmu, avšak bez ohľadu na to, sa RTVS veľmi ťažko zbaví

---

zodpovednosti za jeho zverejnenie.
